

Vedlegg 1 - Faktagrunnlag

Vedlegg til:

- Fellessak 3/25: Fastsetting av kvote og område for lisensfelling av ulv utenfor ulvesonen i 2025/2026
- Fellessak 4/25: Fastsetting av kvote og område for lisensfelling av ulv innenfor ulvesonen i 2025

Innhold

1. Regelverk, politiske føringer og domsavsigelser.....	2
1.1. Regelverk	2
1.2. Politiske føringer	4
1.3. Relevante domsavgjørrelser	5
2. Beregnet effekt av beskatning	6
3. Status og informasjon om kjente ulverevir fra vinteren 2024/2025	7
3.1 Helnorske revir	9
3.2 Grenserevir	14
3.3 Revirer tatt ut på lisensfelling/skadefelling vinteren 2024/2025	19
4. Beitedyr	20
4.1 Beitedyr innenfor ulvesonen	20
4.2 Beitedyr utenfor ulvesonen i region 4 og 5	21
5. Skadehistorikk.....	22
5.1 Skadehistorikk innenfor ulvesonen	22
5.2 Skadehistorikk utenfor ulvesonen i region 4 og 5	23

1. Regelverk, politiske føringer og domsavsigelser

1.1. Regelverk

Sekretariatet refererer utdrag fra hhv. naturmangfoldloven og rovviltforskriften under som ansees å være relevant for saksutredningen.

I. Naturmangfoldloven

Naturmangfoldloven trådte i kraft 1. juli 2009. Loven gir omfattende bestemmelser for forvaltningen av naturens mangfold. Forskrift om forvaltning av rovvilt er hjemlet i viltloven og naturmangfoldlovens bestemmelser gir føringer for vedtak som gjelder forvaltning av rovvilt. Noen av de viktigste bestemmelsene gjengis under.

§ 5. (forvaltningsmål for arter)

Målet er at artene og deres genetiske mangfold ivaretas på lang sikt og at artene forekommer i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder. Så langt det er nødvendig for å nå dette målet ivaretas også artenes økologiske funksjonsområder og de øvrige økologiske betingelsene som de er avhengige av.

§ 8. (kunnskapsgrunnlaget)

Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet.

Myndighetene skal videre legge vekt på kunnskap som er basert på generasjoners erfaringer gjennom bruk av og samspill med naturen, herunder slik samisk bruk, og som kan bidra til bærekraftig bruk og vern av naturmangfoldet.

§ 9. (føre-var-prinsippet)

Når det treffes en beslutning uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger den kan ha for naturmiljøet, skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. Foreligger en risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, skal ikke mangel på kunnskap brukes som begrunnelse for å utsette eller unnlate å treffe forvaltningstiltak.

§ 10. (økosystemtilnærming og samlet belastning)

En påvirkning av et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastning som økosystemet er eller vil bli utsatt for.

§ 12. (miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder)

For å unngå eller begrense skader på naturmangfoldet skal det tas utgangspunkt i slike driftsmetoder og slik teknikk og lokalisering som, ut fra en samlet vurdering av tidligere, nåværende og fremtidig bruk av mangfoldet og økonomiske forhold, gir de beste samfunnsmessige resultater.

§ 18. (annet uttak av vilt og lakse- og innlandsfisk etter vurdering av myndighetene)

Kongen kan ved forskrift eller enkeltvedtak tillate uttak av vilt og lakse- og innlandsfisk

b) for å avverge skade på avling, husdyr, tamrein, skog, fisk, vann eller annen eiendom.

c) for å ivareta allmenn helse- og sikkerhetshensyn eller andre offentlige interesser av vesentlig betydning.

Vedtak etter første ledd bokstav a til f kan bare treffes hvis uttaket ikke truer bestandens overlevelse og formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte. Det skal ved vurdering av uttak av rovvilt etter første ledd bokstav c legges vekt på om bestandsmål som er vedtatt i Stortinget er nådd.

II. Forskrift om forvaltning av rovvilt

Følgende bestemmelser med tilhørende kommentarer gjelder definisjoner, bestandsmål, vurdering av hvorvidt de regionale nemndene har myndighet til å fatte vedtak og fastsetting av kvote for lisensfelling av ulv:

§ 2. (Definisjoner)

g. Lisensfelling: Felling av et bestemt antall individer av en viltart med hjemmel i naturmangfoldloven § 18 første ledd b) og c), der kvoten er fastsatt av offentlig myndighet og det kreves at jegeren er registrert som lisensjeger i Jegerregisteret for å kunne delta.

§ 3 Nasjonale bestandsmål og bestandsovervåking

I Norge skal det årlig være 65 ynglinger av gaupe, 39 ynglinger av jerv og 13 ynglinger av bjørn. Det skal være 4–6 årlige ynglinger av ulv. 3 av disse skal ha skjedd i revir som i sin helhet ligger i Norge. Ynglinger utenfor ulvesonen skal medregnes. Der en del av reviret ligger i Sverige skal en yngling medregnes med en faktor på 0,5.

Kommentarer til § 3, første ledd:

(...) At bestandsmålet for ulv er fastsatt som et intervallmål på 4–6 årlige ynglinger av ulv (der 3 ynglinger skal være helnorske) gir forvaltningsmyndighetene et ekstra handlingsrom når vedtak om uttak skal fattes. Forhold som omfanget av ulovlig felling og innavlsnivå vil være viktige i vurderingen av om man skal legge seg høyt eller lavt innenfor intervallet. Intervallmålet vil også gjøre det enklere med dialog og samarbeid med svenske myndigheter om forvaltning av ulv i grenserevir. Uavhengig av bestandsmålet må imidlertid de alminnelige vilkårene for felling være oppfylt, dvs. at felling bare tillates dersom hjemmelsgrunnlaget i naturmangfoldloven § 18, første ledd, bokstav b og c er oppfylt, felling ikke truer bestandens overlevelse og det ikke finnes noen annen tilfredsstillende løsning. (...)

Som tidligere skal man søke å oppnå bestandsmålet for ulv innenfor ulvesonen. Terskelen for felling innenfor forvaltningsområdet vil være høyere enn utenfor forvaltningsområdet. Når bestandsmålet for ulv er nådd, dvs. når det foreligger minst 4 ynglinger av ulv, der ynglinger i grenserevir teller med en faktor på 0,5, og revirene for minst 3 av disse i sin helhet ligger i Norge, har rovviltnemndene myndighet til å fatte vedtak om kvote for skadefelling eller lisensfelling av ulv, jf. forskriften § 7, § 8 og § 10.

§ 7. Generelle bestemmelser om vedtak fattet av rovviltnemnden

Rovviltnemnden har myndighet til å fatte vedtak om kvote for felling etter forskriften § 8 og § 10 og kvote for jakt etter forskriften § 11 når bestanden av den enkelte art ligger over de nasjonalt fastsatte bestandsmålene for regionen, jf. forskriften § 4. Nemndens myndighet skal for ulv baseres på de siste dokumenterte data om siste års ynglinger fra Nasjonalt overvåkingsprogram for rovvilt, jf. forskriften § 3 tredje ledd. Rovviltnemndens vedtak skal bygge på den regionale forvaltningsplanen for rovvilt, data om biologiske og bestandsmessige forhold og om skade- og konfliktsituasjonen, jf. forskriften § 3 tredje ledd og § 6. (...)

Etter at vedtak om kvote for felling er fattet etter forskriften § 8 og § 10 og kvote for jakt etter forskriften § 11, skal irregulær avgang av rovvilt innenfor regionen belastes den kvote som er bestemt av rovviltnemnden.

Kommentarer til § 7, annet ledd:

Annet ledd regulerer hva rovviltneemnden skal legge vekt på ved vedtak om kvote for betinget skadefelling, lisensfelling og kvotejakt på gaupe og antall dyr som kan felles ved slik felling eller jakt. Ved vurdering av felling eller jakt skal rovviltneemnden gjøre en samlet vurdering av bestandens status og forventede utvikling og sannsynliggjøre at bestanden etter neste yngling fortsatt vil oppfylle det nasjonalt fastsatte bestandsmålet for regionen. Kravet til presisjon i forvaltningsvedtak både med hensyn til bruk av skadefellingstillatelser og kvotejakt/lisensfelling øker jo nærmere ned mot de nasjonale bestandsmålene den aktuelle rovviltart forvaltes.

For ulv vil dette innebære at rovviltneemnden ikke kan fatte vedtak om felling innenfor en familiegruppe eller et revirmarkerende par dersom den «norske» del av ulvebestanden ikke består av mer enn tre helnorske familiegrupper/revirmarkerende par og fire familiegrupper/revirmarkerende par totalt inkludert grenserevir. Om det i tillegg til disse familiegruppene eller revirmarkerende parene er dokumentert ytterligere revirmarkerende par eller familiegrupper som forventes å bringe antallet ynglinger over det nasjonale måltallet, må rovviltneemndene drøfte seg frem til i hvilken grad det skal tillates en ny etablering kontra å beholde de eksisterende familiegruppene eller revirmarkerende parene som grunnlaget for neste yngling. (...)

§ 10. Kvote for lisensfelling på gaupe, jerv, bjørn og ulv

Dersom vilkårene i forskriften § 7 er oppfylt, kan en rovviltneemnd fatte vedtak om kvote for lisensfelling for å begrense veksten og/eller utbredelsen av en bestand av gaupe, jerv, bjørn og ulv. Felling kan bare gjennomføres dersom det ikke finnes annen tilfredsstillende løsning ut fra prinsippet om geografisk differensiert forvaltning.

Vedtak etter første ledd som gjelder ulv i regionene 4 og 5 skal fattes av rovviltneemndene i disse to regionene i fellesskap.

1.2. Politiske føringer

Stortinget behandlet i juni 2016 [stortingsmelding 21 \(2015-2016\) om Ulv i norsk natur](#). Det ble besluttet følgende:

- Bestandsmålet for ulv i Norge skal være 4–6 ynglinger per år, hvorav 3 skal være helnorske ynglinger, også ynglinger utenfor ulvesonen teller med. Ynglinger i grenserevir skal telle med på en faktor på 0,5.
- Prinsippet om geografisk differensiert forvaltning (soneforvaltning) videreføres.

Videre er prinsippene i rovviltforlikene av 2004 og 2011 lagt til grunn for forvaltning av ulv i norsk natur. Flertallet i Energi- og miljøkomiteen har i sin [innstilling nr. 257 L \(2016-2017\)](#) påpekt at en tydelig soneforvaltning (geografisk differensiert forvaltning) er i samsvar med føringene i rovviltforlikene av 2004 og 2011.

Det er en målsetting at ulvebestanden skal forvaltes slik at den ligger så nær det nasjonalt fastsatte bestandsmålet som mulig. Samtidig skal ulv forvaltes innenfor rammene av Bernkonvensjonen og andre bestemmelser i naturmangfoldloven.

Stortingsmeldingen viderefører felles retningslinjer mellom Norge og Sverige knyttet til ivaretagelse av genetisk verdifulle individer. Her er det gitt felles definisjon på genetisk verdifulle individer og flere aktuelle tiltak. Det er også beskrevet begrensninger i mulighetene til fullt ut å ivareta ethvert genetisk individ. Disse retningslinjene ligger til grunn for norsk forvaltning av ulv.

Under følger utdrag av de felles retningslinjene forvaltning av genetisk verdifulle individer i den skandinaviske ulvepopulasjonen:

«Dagens skandinaviske ulvestamme er relativt liten og isolert fra andre populasjoner. Små populasjoner av dyr eller planter har økt risiko for å dø ut på grunn av genetiske forhold. Disse problemene blir større jo færre individer populasjonen består av, jo mer isolert populasjonen er og jo smalere genetisk base den har (antall grunnleggere av populasjonen). For alle disse tre faktorene har den skandinaviske ulvepopulasjonen dårlige forutsetninger, og det er derfor enighet mellom norske og svenske myndigheter om at tiltak er nødvendig for å bedre den genetiske situasjonen for den skandinaviske ulvepopulasjonen»

«Aktuelle felles tiltak for genetisk verdifulle individer; ... De ulver som er definert som genetisk verdifulle skal så langt mulig unntas fra skadefelling/skyddsjakt og lisensfelling/licensjakt. I de tilfeller genetisk verdifulle individer registreres i Norge, men der kriteriene for felling er til stede, skal svenske myndigheter kontaktes for å vurdere muligheten for å flytte individet til Sverige som et alternativ til felling.

Begrensninger; ... Genetisk status for individene skal tillegges betydelig vekt ved vurdering om felling/jakt. Dette er likevel ikke til hinder for felling av slike individer der de samlede kriteriene for felling er oppfylt, og der andre tiltak er vurdert og konsekvensene for den skandinaviske ulvepopulasjonen er drøftet.»

1.3. Relevante domsavgjørelser

Høyesterett avsa den 26. mars 2021 dom i sak om tre ulike vedtak fattet av Klima- og miljødepartementet (KLD) om lisensfelling av ulv. To av de aktuelle vedtakene gjaldt felling av flokkene i Osdalen og Julussa, med hovedsakelig tilhold utenfor ulvesonen. Det tredje vedtaket gjaldt felling av streifende ulv utenfor ulvesonen. Høyesterett kom til at alle de tre vedtakene måtte kjennes gyldige, og at Staten derfor måtte gis fullt medhold. Rovviltnemndene (og KLD i klagesakene) har i de påfølgende årene fattet vedtak om lisensfelling av ulv basert på den samme grunnleggende forståelsen av lovgrunnlag, faktagrunnlag og politiske føringer. Dommen er derfor svært relevant for videre avgjørelser som gjelder uttak av ulv. Deler av dommen ([HR-2021-662-A](#)) er referert i våre vurderinger i begge saksframleggene.

NOAH – for dyrs rettigheter stevnet staten ved KLD over vedtak av 31. desember 2019 om lisensfelling av Letjenna-reviret innenfor ulvesonen. Ulvene i reviret ble felt i januar 2020. Oslo tingrett avsa dom i saken den 7. juli 2021. Tingretten kom i sin domsavgjørelse til at statens vedtak om lisensfelling av Letjenna-reviret var ugyldig. Domsavsigelsen ble anket, og Borgarting lagmannsrett avsa dom i ankesaken den 6. juli 2022. Også lagmannsretten kom i sin behandling frem til at statens vedtak er ugyldig ved at rettsanvendelsen i vedtaket er feil. Saken ble anket til Høyesterett, som avsa dom i saken den 16. mai 2023. Staten fikk da medhold i saken, og vedtaket om uttak av Letjenna-reviret ble erkjent gyldig. Deler av dommen ([HR-2023-936-A](#)) er referert i våre vurderinger i begge saksframleggene.

2. Beregnet effekt av beskatning

I rapporten «Beräkningar av beskattning av den Skandinaviske vargpopsulationen 2026» har Skandulv beregnet hvor stor populasjonsstørrelsen vil være høsten 2026 med ulike beskatningsnivå. Tabellen under er et utdrag fra prognosene for ulvebestanden i Skandinavia med ulikt beskatningsnivå.

Et jaktuttak på 48 individer forventes å gi nulltilvekst i den sør-skandinaviske bestanden (fra 1. oktober 2025 - 1. oktober 2026). Med et konfidensnivå på 90 % vil et slikt uttak medføre et bestandsnivå høsten 2026 på mellom 265 og 527 individer. Rapporten er en del av faktagrunnlaget for saken og ligger vedlagt saken.

Tabell 1: Utdrag av oversikt som viser en prognose for bestanden i Skandinavia 1. oktober 2025 (etter vinterens lisensfelling) prognose for 2025 ved varierende uttak i perioden 1. mai 2025 - 30. september 2026. Usikkerheten i anslaget fremkommer også i henhold til varierende konfidensintervall (KI).

Beskattning (antal skjutna vargar)	Populationsstorlek				Populationsstorlek 1 maj Median (95 % KI)
	Median	80 % KI	90 % KI	95 % KI	
	1 oktober 2024				
	400 ^a			316 – 520	
	375 ^b			354 – 400	
	378 ^c	364 – 392	360 – 396	356 – 400	
1 oktober 2024 – 30 april 2025 50 ^d	1 oktober 2025				1 maj 2025
	377	319 – 442	301 – 468	285 – 494	273 (228 – 310)
1 maj 2025 – 30 september 2026	1 oktober 2026				1 maj 2026
0	433	340 – 546	313 – 591	288 – 638	313 (227 – 419)
5	427	335 – 539	308 – 584	284 – 632	309 (223 – 415)
10	421	330 – 533	302 – 578	278 – 627	304 (219 – 411)
15	415	324 – 527	298 – 571	274 – 619	300 (216 – 406)
20	410	319 – 520	293 – 564	269 – 612	296 (212 – 402)
25	404	314 – 514	288 – 588	264 – 604	292 (208 – 398)
30	398	309 – 507	283 – 551	260 – 598	288 (204 – 393)
35	392	304 – 501	278 – 544	255 – 590	284 (200 – 389)
40	387	299 – 494	273 – 538	250 – 584	279 (196 – 385)
45	381	294 – 488	268 – 530	246 – 576	275 (192 – 380)
48 ^{e, f}	378	291 – 484	265 – 527	243 – 574	273 (190 – 378)
50	375	288 – 482	263 – 525	240 – 571	271 (188 – 376)
55	369	283 – 476	258 – 518	235 – 562	267 (184 – 371)
60	364	278 – 469	253 – 511	231 – 556	263 (181 – 367)
65	358	273 – 462	248 – 505	226 – 550	259 (177 – 363)
70	352	268 – 456	243 – 498	221 – 543	254 (173 – 358)
75	347	263 – 449	238 – 491	216 – 536	250 (169 – 354)
80	341	257 – 443	233 – 484	211 – 529	246 (165 – 350)

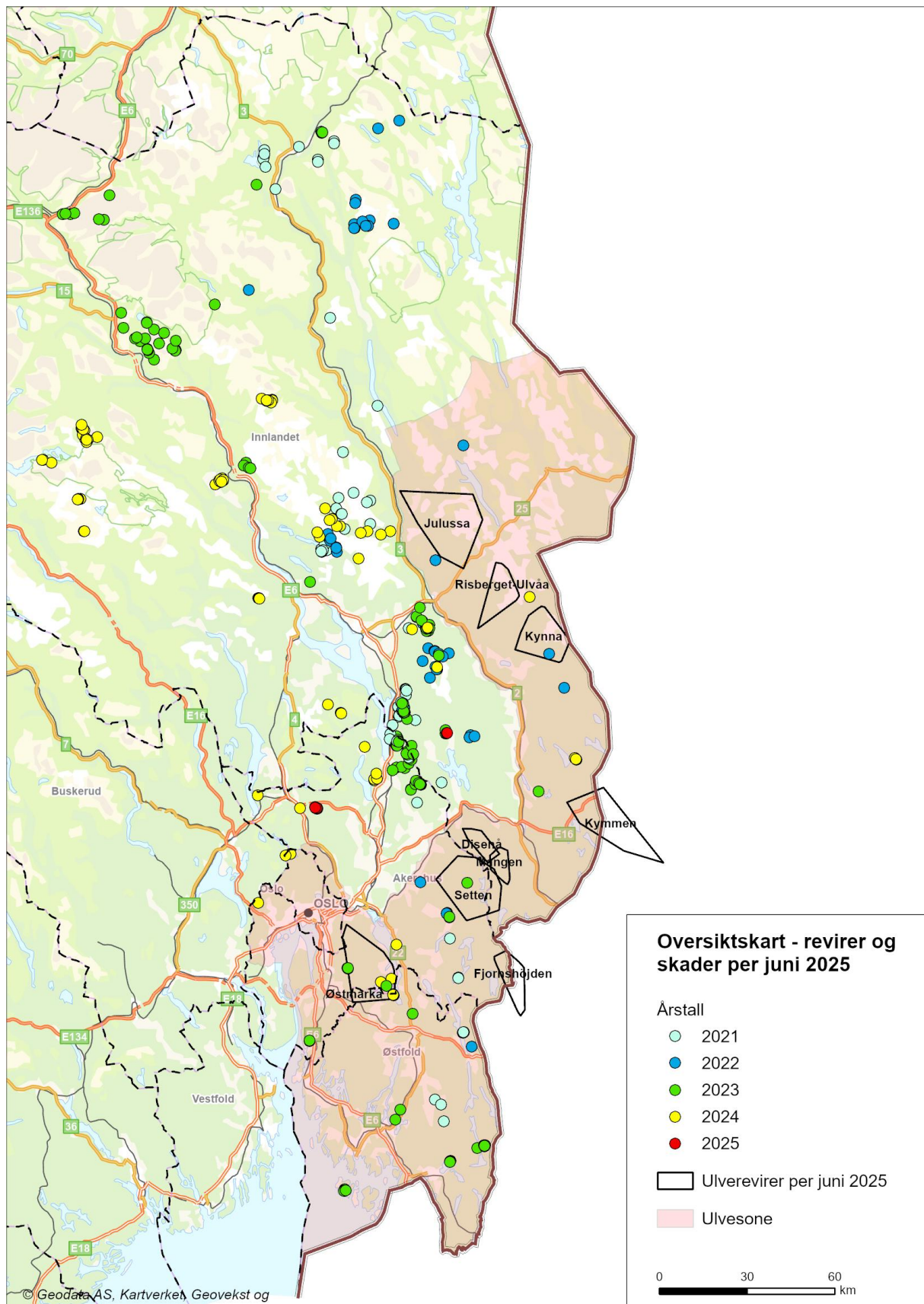
3. Status og informasjon om kjente ulverevir fra vinteren 2024/2025

Data over år for de ulike revirene er sammenstilt og oversendt fra Rovdata til sekretariatet. Det er også hentet ut data fra rapporten «[Bestandsobservasjon av ulv vinteren 2024-2025](#)».

Kartlag med revirgrenser fra Høgskolen i Innlandet er brukt som utgangspunkt til å avgrense områder for datainnhenting per revir. Revir som er tatt ut gjennom lisensfelling vinteren 2024/2025 er ikke tatt med i oversikten.

Informasjon om beitedyr er hentet fra søknader om produksjonstilskudd. Det er også brukt informasjon om lokalisering av landbrukseiendommer (driftsentere), fra Landbruksregisteret. Revirgrenser er usikre, og det er derfor brukt grove områdebeskrivelser som inkluderer reviområdet og tilgrensende områder. Informasjon om beitedyr er svært omtrentlig, og gir et grovt bilde i et avgrenset område tilknyttet det enkelte revir.

I oversikten under oppgis det innavlskoeffisient, og det er den beregnede innavlsgraden dersom det registrerte lederparet i reviret har fått valper i 2025. Videre brukes begrepene F1, F2 og F3 som indikere om individet er hhv. 1., 2. eller 3. generasjons avkom av en finsk-russisk immigrant (F0).

Figur 1: Oversiktskart over ulvrevir og forvaltningsområder registrert vinteren 2024-2025, samt alle dokumenterte skader av ulv på husdyr og tamrein i perioden 2021-2025 (t.o.m. juni 2025). Avtegning av reviområdene (familiegrupper eller par) representerer sjelden revirets reelle størrelse og form. Kartet viser ikke revir som er utgått ved at individene er felt gjennom lisensfelling/skadefelling vinteren 2024/2025.

3.1 Helnorske revir

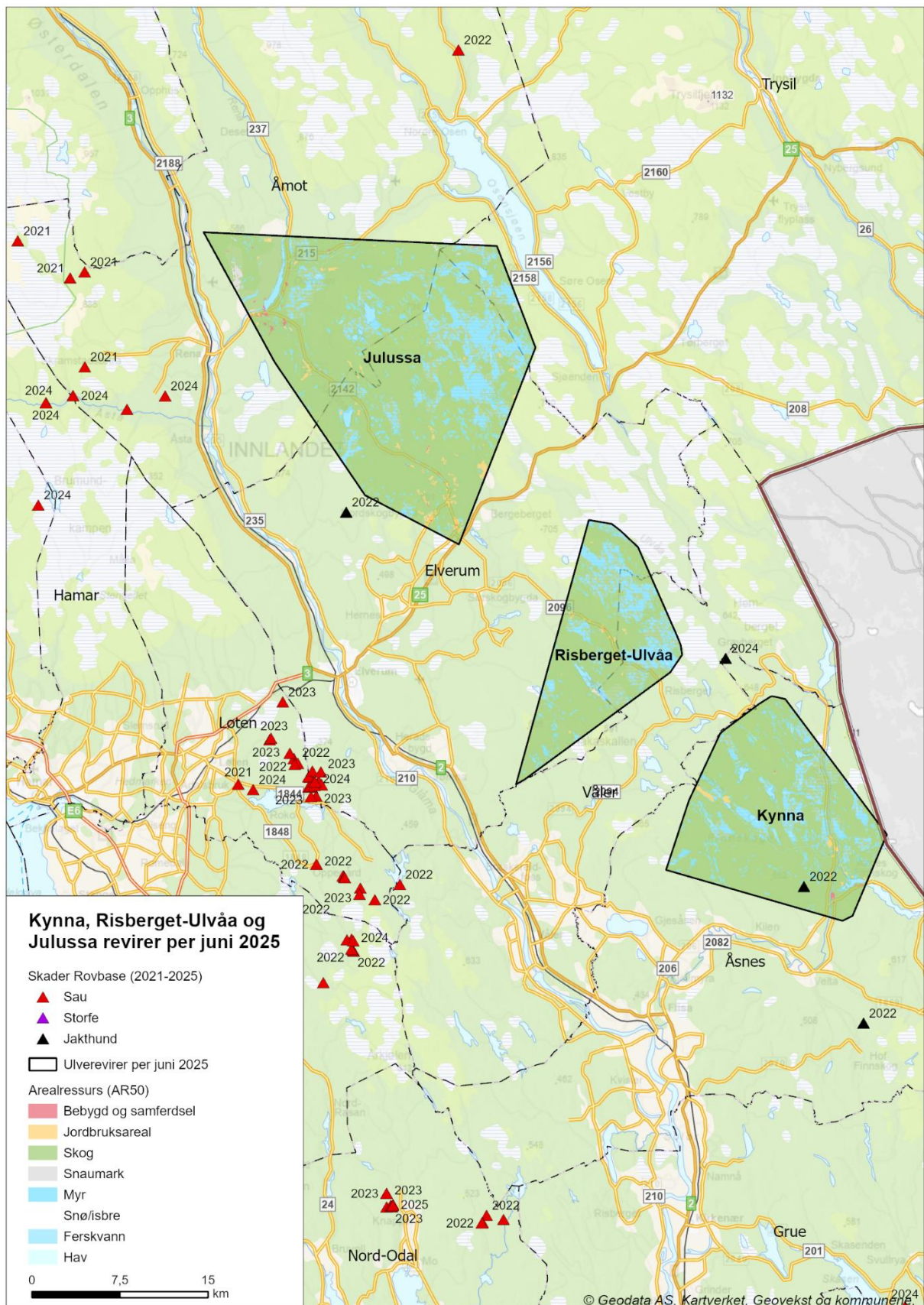
Julussa

Status 2024/2025: Familiegruppe med yngling i 2024 (9 individer) som kun er registrert innenfor ulvesonen. Innavlskoeffisient: 0,138.

Reviret ble første gang registrert med nåværende parkonstellasjon i 2022/2023. Det er en lengre historikk med ulverevir i området. Områdebruken til dagens Julussa-reviret er mye av de samme som ble benyttet tidligere av det forrige Julussa-reviret i 2020/2021, samt av revirene Letjenna og Hernes. Paret bruker områder i Elverum, Åmot og Trysil kommuner mellom Osensjøen og Glomma sør for Rena. Julussa var i 2024 den eneste familiegruppa i Norge med fullstendig tilhold i Hedmark etter at vinterens lisensfelling var avsluttet.

I og rundt reviområdet er det flere foretak med beitedyr (storfe og sau). Alt av sau og hoveddelen av storfe går på inngjerdede arealer, mens det går noen storfebesetninger fritt på utmark øst for fv. 2142 i Elverum kommune, samt sør i Åmot kommune. Flere av foretakene med sau mottar tilskudd til hjemmebeite, og noen slipper sau fritt på utmark vest for Glomma utenfor ulvesonen. Det ble i 2022 dokumentert en hund tatt av ulv i området som nå brukes av Julussa-reviret, men det er dokumentert at ingen av lederdyra i det revirmarkerende paret tok denne.

I Julussareviret er det indikasjon på at lederhannen kan være borte, siden det ikke er funnet DNA fra ham etter 5. januar. Det er funnet DNA etter en ny hann i området 13. mars.

Figur 2: Kart over den registrerte områdebruken til reviret Julussa, Risberget- Ulvåa og Kynna. Revirgrensene representerer ikke nødvendigvis den faktiske områdebruken til revirene, men viser hvor de er fanget opp i bestandsovervåkingen.

Disenå

Status 2024/2025: Nytt revir i 2024. Familiegruppe med yngling i 2024 (4-6 individer). Valper påvist med viltkamerabilder august 2025. Disenå- reviret er et nyetablert revir i 2024. De ynglet i 2024, og det er registrert en sporing på 6 ulver. Det er samlet DNA fra 2 foreldre og 2 valper. Tispa kommer i fra Mangen og hannen i fra Gimmen.

Reviret ligger i sin helhet innenfor Sør- Odal kommune på sørsiden av Glomma.

Det er noe beitedyr i området, med både sau og storfe. Alt av beitedyr går på inngjerdede arealer.

Setten

Status 2024/2025: Familiegruppe med yngling i 2024 som kun er registrert innenfor ulvesonen i 2024/2025 (9 individer). Valper påvist med viltkamerabilder august 2025. Innavlskoeffisient: 0.

Valpekullet i Settenreviret var den eneste ynglingen av en finskrussisk ulv i Skandinavia som ble dokumentert i registreringssesongen 2024-2025. Seks årssvalper ble fotodokumentert og i tillegg ble begge foreldrene og en fjorårssvalp dokumentert fra DNA i reviret i løpet av overvåkingssesongen. Våren 2024 var første gang at et F1-avkom fra Setten fikk egne valper og dermed er denne registreringssesongen den første der Setten-hannen regnes som en av grunnleggerne til nåværende svensk-norske ulvestamme.

Det ble vinteren 2021/2022 registrert ny ledertispe i reviret. Det har vært yngling i reviret i 2021, 2022, 2023 og 2024.

Setten-reviret ble etablert etter at to revirmarkerende ulver ble flyttet fra Østerdalen til et område sør for E18 og vest for Glomma i Østfold i januar 2021. Bakgrunnen for flyttingen var at reviret til paret lå delvis utenfor ulvesonen og at hannen i paret er en innvandrer (F0) fra den finsk-russiske ulvebestanden som er viktig å ta vare på for å bedre den genetiske situasjonen i den skandinaviske ulvebestanden. Etter noe tid på vandring slo paret seg ned i området rundt Setten i Viken. Lederparet var tidligere GPS-merket, men disse senderen er ikke lenger i drift.

Det er om lag 10 mindre foretak med sau i kulturlandskapet vest i reviret. Det ligger flere foretak med sau rundt reviret vest mot Glomma og sørover mot Hemnessjøen og Rømskog. Det slippes ikke beitedyr fritt på utmarksbeite. Flere foretak har besetningene sine innenfor rovviltavvisende gjerder. Det har tidligere vært dokumentert flere skader på sau og én skade på storfe som kan knyttes til reviret gjennom DNA, eller at det ut fra skadested er sannsynlig at reviret står bak. I 2023 var det to slike skader; en i Nes der 32 sauer ble drept og én i Aurskog-Høland der 7 sauer ble drept. I 2024 er det 3 skader på geiter nord i reviret i Nes kommune.

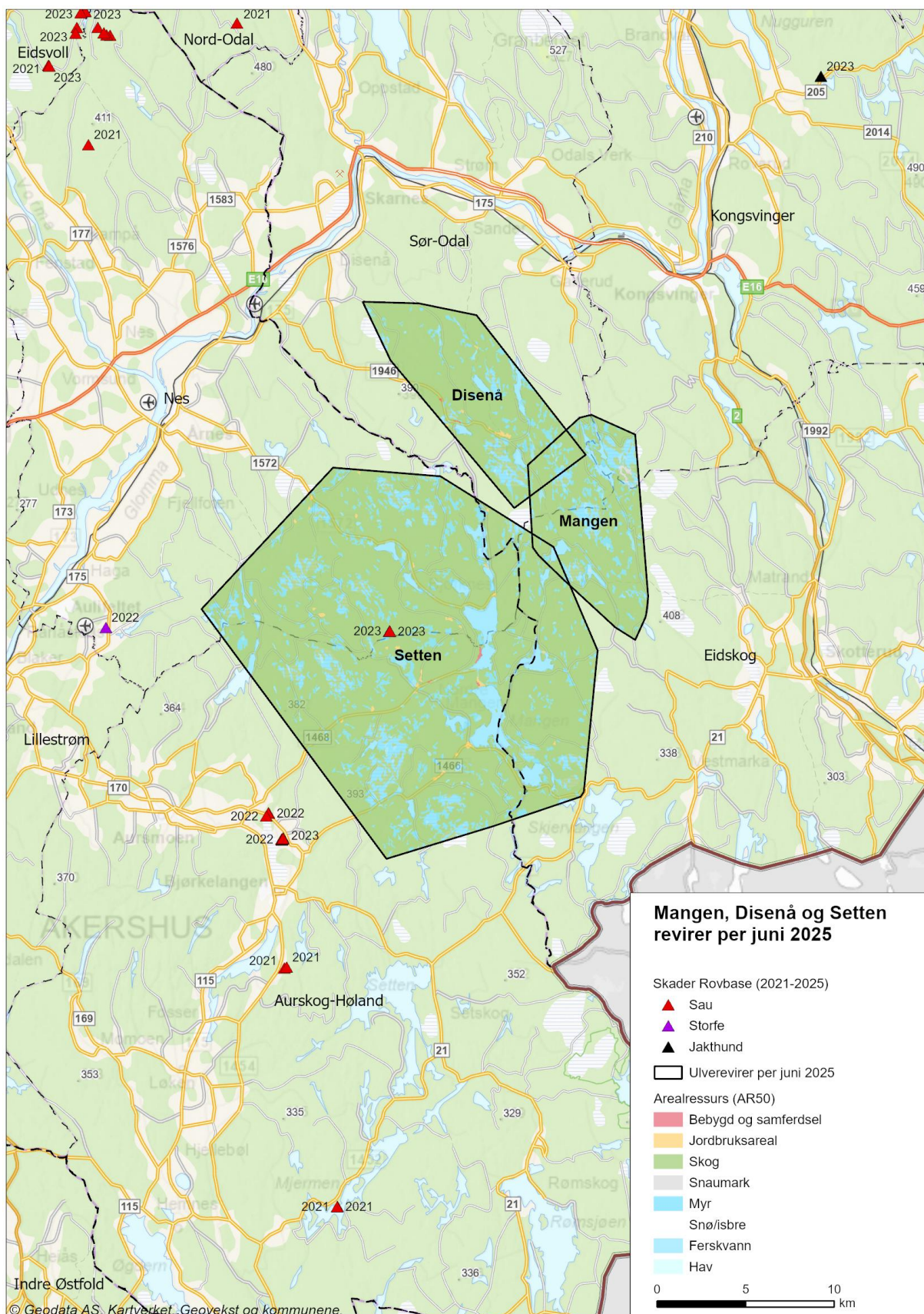
Mangen

Status 2024/2025: Ledertispa i Mangen-reviret er borte, men foreldrehannen og et tisperavkom er påvist revirmarkerende. (2 individer). Innavlskoeffisient: 0,489.

Mangen-reviret ble registrert for første gang i 2013/2014 som et usikkert revirmarkerende par. Videre ble det for første gang registrert yngling i reviret i 2015/2016. Det har vært flere utskiftninger av lederdyr i reviret, og i denne registreringssesongen er det registrert foreldrehannen og et tisperavkom hvor begge revirmarkerte. Det er også tatt video av to sannsynlige Mangen- ulver. Leveområdet for reviret har i alle år vært i sin helhet innenfor Norges grenser.

Mangen-reviret bruker områder i Sør-Odal, Eidskog og trolig Kongsvinger i Innlandet og deler av Nes og Aurskog-Høland kommuner i Viken. Reviret ligger tett inntil Setten-reviret, der en finsk-russisk immigrant (F0) med eventuelle avkom har tilhold.

Det er noe beitedyr i området, med både sau og storfe. Alt av beitedyr går på inngjerdede arealer.

Figur 3: Kart over den registrerte områdebruken til reviret Disenå, Setten og Mangen. Revirgrensene representerer ikke nødvendigvis den faktiske områdebruken til revirene, men viser hvor de er fanget opp i bestandsovervåkingen.

Østmarka

Status 2024/2025: Familiegruppe uten yngling i 2024 (3 individer). Innavlskoeffisient: 0,151.

Paret + 1 eldre avkom (født før 2024) er dokumentert ved DNA.

Østmarka-reviret ble første gang registrert i 2012/2013, og ynglet første gang våren 2013. Det er etter det dokumentert yngling i reviret i 2014, 2015, 2017, 2018 og 2019. I 2020/2021 ble det ikke dokumentert revirmarkerende par i Østmarka, men kun den ledertispa som holdt seg i området. I registreringsperioden 2021/2022 ble det dokumentert en ny revirmarkerende hann (F2) som slo seg sammen med denne tispa. Det er registrert yngling i reviret i både 2022 og 2023. Reviret har i mange år vært preget av sterk innavl, mens den nye hannen har bidratt til å senke innavlskoeffisienten til godt under gjennomsnittet i den skandinaviske ulvebestanden.

Østmarka-reviret bruker trolig hele skogområdet i Østmarka og tilgrensende randsoner i kommunene Oslo, Enebakk, Rælingen, Lørenskog, Nordre Follo og Indre Østfold.

Det slippes ikke sau fritt på utmarksbeite i Østmarka, men er om lag 10 foretak med til sammen ca. 800 sau, 13 foretak med storfe og et tjuetalls foretak med hest i områdene rundt, samt et foretak med hjort. Det er dokumentert tap av sauer til ulv i Østmarka gjentatte ganger. I desember 2023 ble 30 sauer drept av ulv i Nordre Follo hvor det ble dokumentert at ulv fra Østmarka var skadegjører. I mai 2024 var det skader på 5 sauer i Enebakk som trolig også kan knyttes til Østmarka-reviret, samt 3 sauer noe lengre øst i Enebakk i november 2024.

Figur 4: Kart over den registrerte områdebruken til reviret Østmarka. Revirgrensene representerer ikke nødvendigvis den faktiske områdebruken til revirene, men viser hvor de er fanget opp i bestandsovervåkingen.

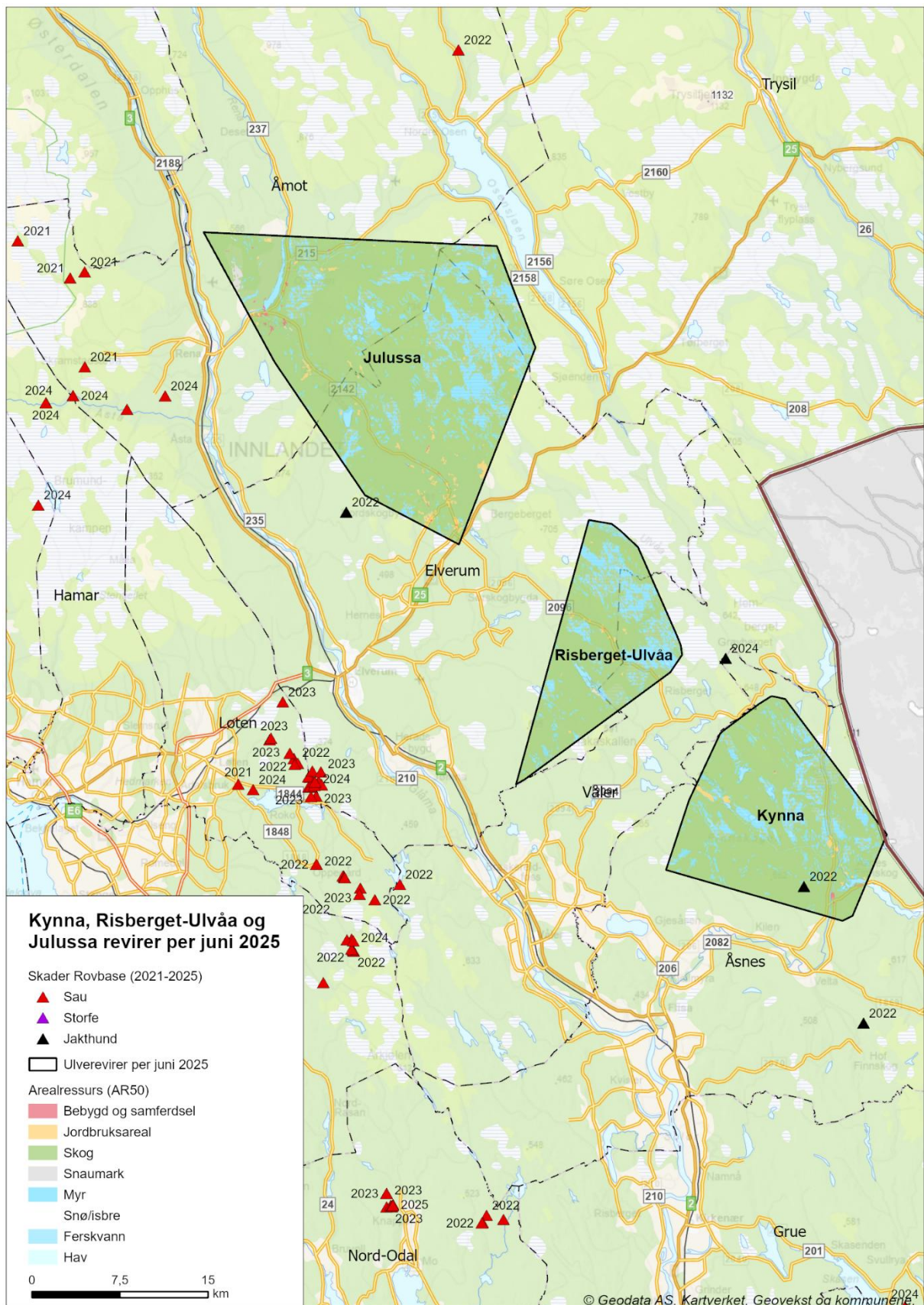
3.2 Grenserevir

Kynna

Status 2024/2025: Familiegruppe med yngling i grenserevir i 2024 (8 individer). Innavlskoeffisient: 0,204. Begge foreldre og 5 nye og ett eldre avkom dokumentert ved DNA. Viltkamera med 7-8 ulver 7. oktober 2024.

I det tidligere Kynna-reviret ble 11 individer felt på lisensfelling i januar 2021. I registreringsperioden 2021/2022 ble det registrert et nytt revirmarkerende par noe lenger sør enn det tidligere Kynna-reviret, med områdebruk hovedsakelig i Åsnes kommune. Dette paret er fortsatt registrert i 2023/2024, og det har vært yngling i reviret i 2023 og 2024. Områdebruken har endret seg noe det siste året, og områdebruken er lengre nord i Åsnes kommune. Reviret er registrert som et grenserevir også i 2024/2025, med områdebruk hovedsakelig i Åsnes kommune, samt noe over landegrensen. Lederparet har vært GPS- merket, men de fungerer ikke lenger, og det er usikkert om halsbåndet fremdeles sitter på.

Det er noe beitedyr i området, hovedsakelig storfe. Det meste av beitedyr går på inngjerdede arealer, men det er noe storfe og geit i utmark med Nofence. Det ble i 2023 dokumentert en geit tatt av ulv i området som nå brukes av Kynna-reviret, men det er ikke kjent hvilket individ som var skadegjører. I november 2024 ble det dokumentert en jakthund tatt av ulv i Åsnes kommune, men det er heller ikke her kjent hvilket individ som var skadegjører.

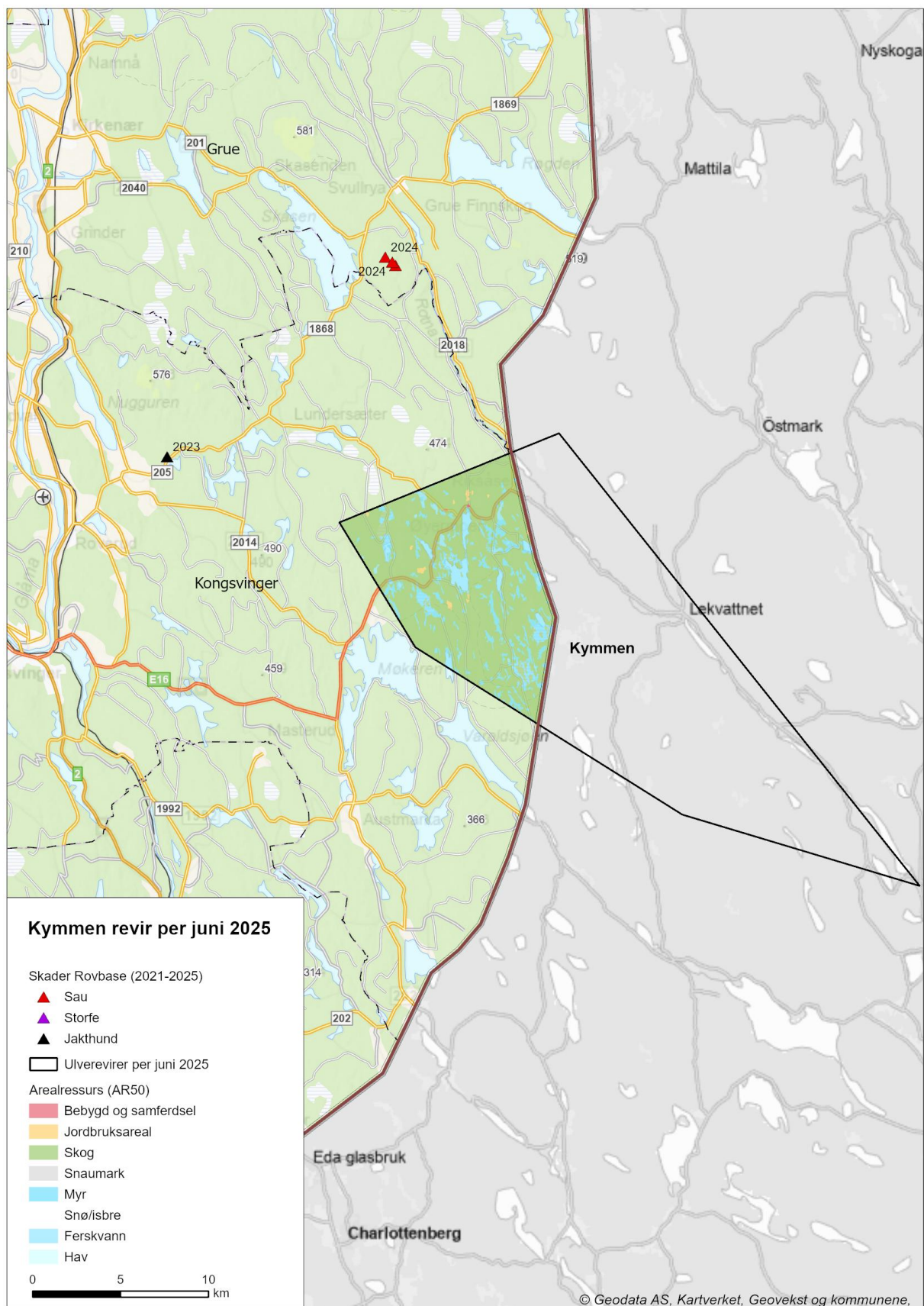
Figur 5: Kart over den registrerte områdebruken til reviret Julussa, Risberget- Ulvåa og Kynna. Revirgrensene representerer ikke nødvendigvis den faktiske områdebruken til revirene, men viser hvor de er fanget opp i bestandsovervåkingen.

Kymmen

Status 2024/2025: Revirmarkerende par med yngling i grenserevir (4 individer) i 2024. Ledertispa ble skiftet ut i løpet av vinteren 2023/2024. Lederhannen er skiftet ut i løpet av vinteren og det er nå en ny parkonstellasjon i dette reviret. Innavlskoeffisient: 0,209.

Reviret ble første gang registrert i 2018/2019 som revirmarkerende par uten yngling. Det ble registrert en ny hann i reviret i 2019/2020, og nå i 2024/2025. Reviret har endret områdebruk noe de siste årene. Tidligere var hovedandelen av reviret i Sverige, men nå er hovedandelen på norsk side. De bruker hovedsakelig områder i Kongsvinger kommune i Innlandet, samt noe i Eidsskog og Grue.

Det er noen få foretak med beitedyr i området med både storfe og sau. Alt av sau og hoveddelen av storfe går på inngjerdede arealer. Det ble i 2023 dokumentert en jakthund tatt av ulv i området mellom Rafjelletreviret og Kymmenreviret, men det er ikke kjent hvilket individ som er skadegjører. Det er ikke dokumentert noen skader av ulv i området i og rundt reviret i 2024/2025.

Figur 6: Kart over den registrerte områdebruken til reviret Kymmen. Revirgrensene representerer ikke nødvendigvis den faktiske områdebruken til revirene, men viser hvor de er fanget opp i bestandsovervåkingen.

3.3 Revirer tatt ut på lisensfelling/skadefelling vinteren 2024/2025

Risberget/Ulvåa

Revirmarkerende par uten yngling i både 2023 og 2024, i sin helhet innenfor ulvesonen. Hadde hovedsakelig tilhold i Elverum og Våler kommuner, og noe i Åsnes kommune. Hannen ble felt 21. januar 2025 og hunnen 22. januar under lisensfelling i Elverum kommune.

Begge ulvene skutt ved lisensfelling i Elverum kommune 21-22. januar 2025.

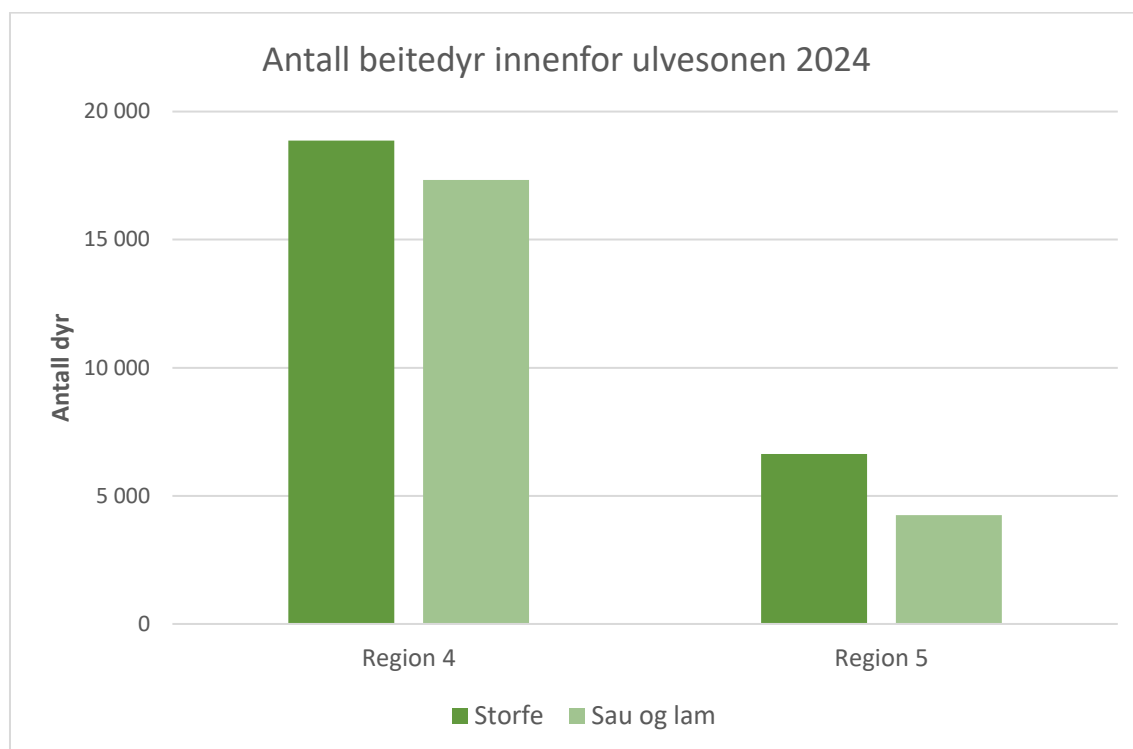
Fjornshojden

I januar 2024 ble familiegruppa som hadde tilhold øst i Aurskog-Høland kommune og i Sverige felt på lisensfelling. Reviret var registrert som familiegruppe med yngling i 2023. Lederparet, tre valper og ett eldre avkom ble felt. DNA- prøver og observasjoner viste at det gjensto individer i dette reviret etter uttaket i 2024. Reviret hadde høy innavlsgrad og to ulver ble skutt ved lisensfelling i Aurskog-Høland kommune 4. februar 2025.

4. Beitedyr

4.1 Beitedyr innenfor ulvesonen

Innenfor ulvesonen er det rundt 21 500 sau og 25 500 storfe på beite (tall fra søknader om produksjonstilskudd 2024, hentet ut for de driftsenhetene som er lokalisert innenfor ulvesonen).

Figur 7: Figuren viser antall dyr innenfor ulvesonen i region 4 og 5. Tall er hentet fra søknader om produksjonstilskudd 2024, og viser summen av beitedyr for foretak med driftssenter innenfor ulvesonen (lokalisering av driftssenter er hentet fra Landbruksregisteret).

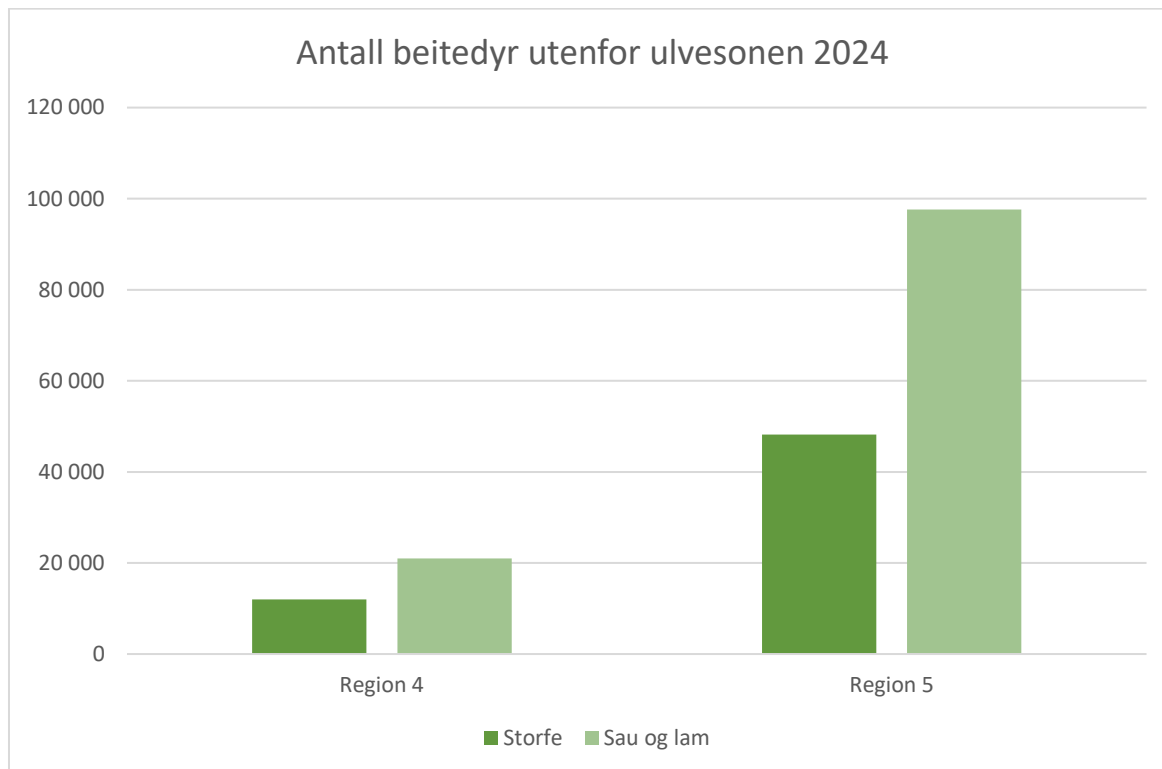
Det har skjedd gradvise og forskjellige driftstilpasninger av beitebruken i ulvesonen. Sør i ulvesonen, i Oslo og Østfold og deler av Akershus, har det i liten grad foregått beiting fritt på utmarksbeite. I Østfold opphørte utmarksbeitebruken etter flere skadeår tidlig på 2000 tallet, men praktiseres fortsatt på øyer i Hvalerskjærgården. Nå skjer beitebruken på inngjerdet innmark og/eller i kombinasjon med utmark, der bruk av rovviltavvisende elektriske gjerder (rovdyrgjerder) er det viktigste forebyggende tiltaket. Den samme utviklingen har skjedd i kommunene i Akershus, sør for Oslo og Glomma. Tilskudd til rovviltgjerder, innvilges i hovedsak til enkeltbrukere med sau, og er blitt det aller viktigste enkelttiltaket sør i ulvesonen.

Nord i ulvesonen er også utmarksbeitebruken redusert, og tilpasset økt beiting på innmark. Innenfor ulvesonen i Hedmark går alt av sau på inngjerdede arealer, hovedsakelig på innmark. Det flyttes også en del saubesetninger til utmarksbeite lenger nord i fylket. Disse dyrene beiter på innmarksbeite i forkant og i etterkant av beitesesongen i tilknytning til driftssentrene. I Grue og Trysil kommuner ble det tidlig på 2000-tallet etablert to store gjerdeanlegg på utmarksbeite (gjerdelengde på henholdsvis 11 og 24 km). Den største delen av storfebesetningene i ulvesonen i Hedmark slippes på inngjerdede arealer, men det slippes også en del storfebesetninger fritt på utmarksbeite i ulvesonen. Det er et vesentlig antall storfe i mange kommuner i ulvesonen i Hedmark, med flest dyr i Elverum, Åsnes, Kongsvinger og Trysil.

4.2 Beitedyr utenfor ulvesonen i region 4 og 5

Utenfor ulvesonen er det rundt 120 000 sau og 60 000 storfe på beite (tall fra søknader om produksjonstilskudd 2024, hentet ut for de driftsenhetene som er lokalisert utenfor ulvesonen).

I region 4 omfatter tallene beiteprioriterte områder, mens i region 5 omfatter tallene også rovviltprioriterte områder utenfor ulvesonen. Hoveddelen av beitedyrene utenfor ulvesonen slippes fritt på utmarksbeite.

Figur 8: Figuren viser antall dyr utenfor ulvesonen i region 4 og 5. Tall er hentet fra søknader om produksjonstilskudd 2024, og viser summen av beitedyr for foretak med driftssenter utenfor ulvesonen (lokalisering av driftssenter er hentet fra Landbruksregisteret).

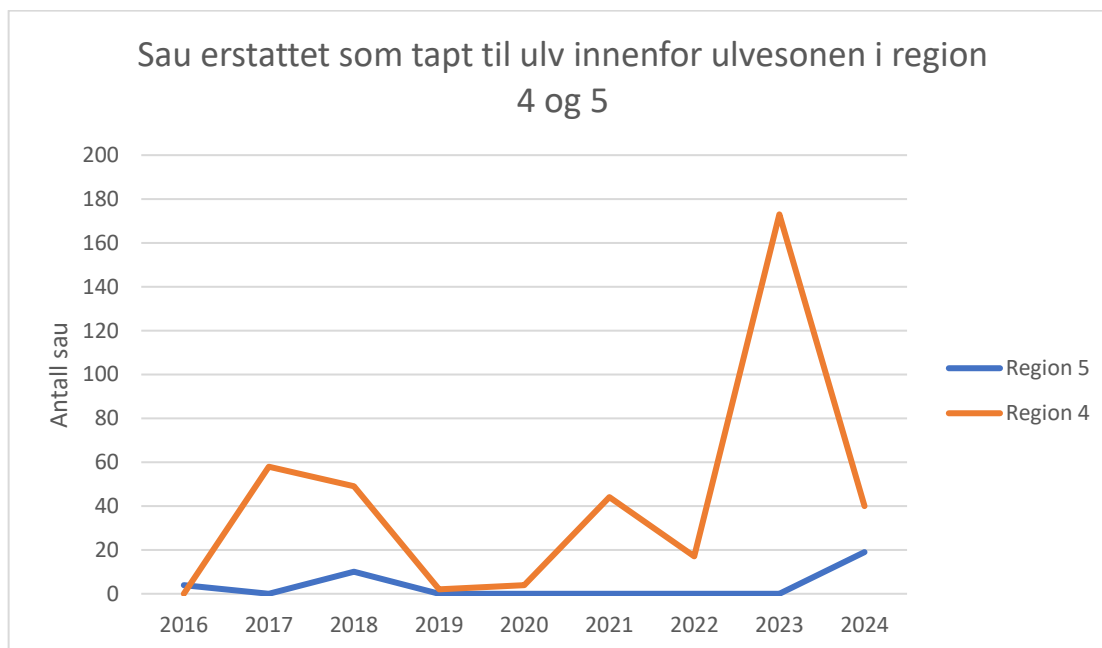
5. Skadehistorikk

5.1 Skadehistorikk innenfor ulvesonen

Det er stor årlig variasjon i skadeomfang forårsaket av ulv. I perioden 2016-2025 (t.o.m. 16. juni) er det dokumentert 285 skader på sau, 6 skader på storfe og 26 skader på hund. For sau gir tall fra erstatningssøknader (se figur 10) et mer fullstendig bilde av skadeomfang, da disse tallene inkluderer både dokumenterte tap og tapte dyr som forvaltningen (Statsforvalteren) vurderer at med sannsynlighetsovervekt er tapt til ulv.

Sau

For sau er skadene knyttet til enkelthendelser der ulv har kommet seg innenfor inngjerdede beiter. Inngjerdingen har i noen av skadetilfellene vært ordinære sauegjerder uten rovviltavvisende, og i andre tilfeller har det vært rovviltavvisende gjerder med større eller mindre mangler i forhold til standard for rovviltavvisende gjerder. Figur 10 viser antall sau erstattet som tapt til ulv i perioden 2016-2024. I perioden 2016 til 2024 ble det erstattet 420 sau som tapt til ulv. Hoveddelen av dette er i region 4. I 2024 ble det erstattet totalt 59 sau til ulv innenfor ulvesona, 40 stk i region 4 og 19 stk i region 5.

Figur 9: Sau erstattet som tapt til ulv innenfor ulvesonen i region 4 og 5 i perioden 2016- 2024.

Storfe

Det er dokumentert 6 skader på storfe innenfor ulvesonen i perioden 2016-2025. Skadene har skjedd i tilknytning til storfebesetninger som beiter fritt i utmark. Alle skadene på storfe har skjedd i region 5, med unntak av en skade i region 4 i 2022. Så langt i 2025 (per 16. juni) er det ikke dokumentert storfe tatt av ulv innenfor ulvesonen.

Hund

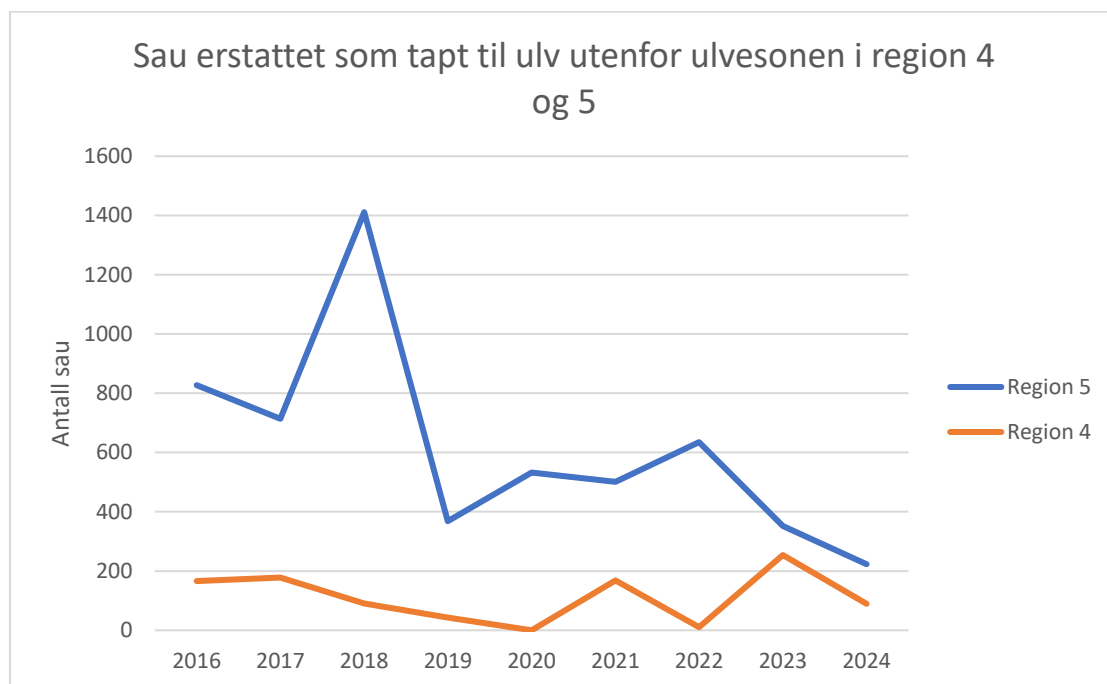
Det er dokumentert totalt 26 ulveskader på hund innenfor ulvesonen i perioden 2016-2025. Av disse er 22 skadetilfeller tilknyttet jakthunder om høsten/vinteren. Så langt i 2025 (per 16. juni) er det ikke dokumentert hund tatt av ulv innenfor ulvesonen.

5.2 Skadehistorikk utenfor ulvesonen i region 4 og 5

Det er stor årlig variasjon i skadeomfang forårsaket av ulv utenfor ulvesonen. I perioden 2016-2025 er det dokumentert 1460 skader på sau, 4 skader på storfe, 25 skader på tamrein og 13 skader på hund. For sau og tamrein gir tall fra erstatningssøknader et mer fullstendig bilde av skadeomfang, da disse tallene inkluderer både dokumenterte tap og som forvaltningen (Statsforvalteren) vurderer at med sannsynlighetsovervekt er tapt til ulv.

Sau

Skadetilfeller på sau utenfor ulvesonen er i hovedsak knyttet til skadesituasjoner der ulv kommer inn i områder med sau fritt på utmarksbeite. Skadeomfanget kan bli betydelig i slike situasjoner. Det ble i perioden 2016-2024 erstattet totalt 6561 sau som tapt til ulv utenfor ulvesonen i region 4 og 5. Av disse er hoveddelen (5563 sau) knyttet til region 5. I 2024 ble det erstattet 312 sau som tapt til ulv utenfor ulvesonen. Så langt i 2025 (t.o.m. 12 august) er det dokumentert 43 sauer tapt til ulv utenfor ulvesonen og 46 innenfor ulvesonen i region 4 og 5.

Figur 10: Sau erstattet som tapt til ulv utenfor ulvesonen i region 4 og 5 i perioden 2016- 2024.

Storfe

Det er dokumentert 4 skader på storfe forårsaket av ulv utenfor ulvesonen i perioden 2016-2025. Dette har vært knyttet til dyr som går fritt på utmarksbeite. Alle skadene har skjedd i region 5. Det er ikke dokumentert tap av storfe til ulv utenfor ulvesonen i 2025 (per 16. juni).

Tamrein

Skader på tamrein er knyttet til sør-samisk tamreindrift i Svahken Sjøite (Elgå reinbeitedistrikt) i region 5. I perioden 2016 til 2024 er det erstattet 225 tamrein som tapt til ulv. I reindriftsåret 2023/2024 ble det erstattet 21 tamrein som tapt til ulv. Det er så langt i 2025 (per 16. juni) ikke dokumentert tamrein tatt av ulv.

Hund

Det er dokumentert totalt 13 ulveskader på hund utenfor ulvesonen i perioden 2016-2024. Som innenfor ulvesonen, skjer de fleste skader på hund under jakt om høsten/vinteren. 12 av skadene gjelder jakthund. Så langt i 2025 (per 16. juni) er det ikke dokumentert hund tatt av ulv.